

แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนในกลุ่ม 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

กรุงเทพมหานคร เขต 1*

GUIDELINES FOR DEVELOPING EFFECTIVE INTERNAL QUALITY ASSURANCE IN SCHOOLS OF GROUP 6 UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 1

รัชฎาพร วิเศษแก้ว¹ นันทวัช นุนารต²

Ratchadaphon Wisetkeaw¹ .Nuntawat Nunart²

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา¹⁻²

Master of Education in Educational Administration, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand¹⁻²

Corresponding Author's Email: s64561802024@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในกลุ่ม 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในกลุ่ม 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 254 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{x}=4.47$, S.D.=0.60) และหากพิจารณาเป็นรายด้าน สถานศึกษามีจุดแข็งด้านนโยบายและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงพัฒนาในด้านการนำแผนไปสู่การปฏิบัติให้มีความสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2. แนวทางการพัฒนาประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลประกอบด้วย 1) การพัฒนาระบบการสื่อสารอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมในนโยบายและมาตรฐาน 2) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์ วางแผน และตัดสินใจ 3) การบริหารจัดการโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและเป็นระบบ 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ

* Received 9 April 2026; Revised 25 April 2026; Accepted 17 May 2026

บุคลากรในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน 5) การใช้เทคโนโลยีและแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพภายใน, การพัฒนาคุณภาพการศึกษา, การบริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to: (1) examine the level of effective internal quality assurance in schools in Cluster 6 under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1; and (2) propose guidelines for developing effective internal quality assurance in these schools. The sample consisted of 254 administrators and teachers, determined using the Krejcie and Morgan sample size table, and selected through simple random sampling. The research instruments included a five-point rating scale questionnaire and a semi-structured interview. Quantitative data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation, while qualitative data were analyzed through content analysis.

The findings revealed that:

1) The overall level of internal quality assurance in schools was at a high level ($\bar{x} = 4.47$, S.D. = 0.60). When considering each aspect, schools demonstrated strengths in policy formulation and continuous improvement; however, improvement is still needed in the implementation of plans to ensure greater consistency and effectiveness.

2) The guidelines for developing effective internal quality assurance in schools include: (1) developing a systematic communication system to promote shared understanding of policies and standards; (2) enhancing data and information systems to support analysis, planning, and decision-making; (3) applying the PDCA (Plan-Do-Check-Act) cycle to ensure systematic and continuous operations; (4) promoting personnel participation at all stages of implementation; and (5) utilizing technology and best practices to continuously improve educational quality.

Keywords: Internal Quality Assurance, Educational Quality Development, School Management

บทนำ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทุนมนุษย์และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยประเทศไทยได้กำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาไว้อย่างชัดเจนภายใต้กรอบของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งมุ่งเน้นให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ทั้งนี้ การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างความมั่นใจต่อคุณภาพของสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็นประกันคุณภาพภายในและภายนอก ซึ่งมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2560) นอกจากนี้ แนวโน้มการพัฒนาการศึกษาระดับสากลยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องและการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (UNESCO, 2017; OECD, 2019)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศไทยจะมีนโยบายและกรอบการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพที่ชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติยังพบปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่มักเน้นการจัดทำเอกสารเพื่อรองรับการประเมินภายนอก มากกว่าการนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างแท้จริง (สุรางค์ จันทวานิช, 2559) อีกทั้งครูและบุคลากรบางส่วนยังมองว่าการประกันคุณภาพเป็นภาระงานเพิ่มเติม ส่งผลให้ขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (กิตติ บุญเลิศ, 2562) นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคคล ความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จำกัด และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ยังไม่เต็มศักยภาพ (OECD, 2019; Fullan, 2014) โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนกลุ่ม 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่มีความหลากหลายด้านขนาดและบริบทของสถานศึกษา ทำให้การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในยังขาดความต่อเนื่องและประสิทธิผล

ในด้านวิชาการ แม้ว่าจะมีงานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในประเทศไทยจำนวนหนึ่ง แต่ส่วนใหญ่ยังมุ่งศึกษาระดับการดำเนินงานหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในภาพรวม ขณะที่งานวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนา “แนวทางเชิงปฏิบัติ” ที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของสถานศึกษา โดยเฉพาะในระดับกลุ่มโรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษา ยังมีอยู่อย่างจำกัด อีกทั้งยังขาดการบูรณาการแนวคิดด้านการบริหารคุณภาพ เช่น PDCA, CQI และ TQM เข้ากับบริบทจริงของสถานศึกษาไทยอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้สถานศึกษาขาดแนวทางที่ชัดเจนและสามารถนำไปใช้ได้จริงในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในให้เกิดประสิทธิผล

ดังนั้น การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในกลุ่ม 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1” จึงมีความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ โดยจะช่วยพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาไทย พร้อมทั้งเสนอแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพได้อย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ และเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาของประเทศให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในกลุ่ม 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในกลุ่ม 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนกลุ่ม 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 730 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 254 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ (1) เป็นผู้บริหารหรือครูที่มีประสบการณ์ด้านการประกันคุณภาพไม่น้อยกว่า 3 ปี (2) สถานศึกษามีผลการประเมินตนเองอยู่ในระดับดีเยี่ยม และ (3) มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 แบบสอบถาม

เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 50 ข้อ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการตรวจสอบพบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่า แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยได้ จำนวน 50 ข้อ จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยได้

3.2 แบบสัมภาษณ์

ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา โดยสร้างข้อคำถามจากประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำในแต่ละด้านของแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สะท้อนปัญหาและแนวทางการพัฒนาอย่างแท้จริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การประสานงานและขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ดำเนินการจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และสถานศึกษาในกลุ่ม 6 เพื่อขออนุญาตและความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู

2. เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 254 คน จากประชากรทั้งหมด 730 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างครบทุกคน และได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 254 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง

3. การตรวจสอบและเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นบันทึกข้อมูลเข้าสู่โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อเตรียมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยเฉพาะประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำในแต่ละด้าน มาพัฒนาเป็นแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อใช้ในการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลและสรุปสาระสำคัญทันทีหลังการสัมภาษณ์ และเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมความคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง และสะท้อนบริบทของสถานศึกษาอย่างแท้จริง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่

- 1) ค่าความถี่ (Frequency)
- 2) ค่าร้อยละ (Percentage)
- 3) ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

เพื่ออธิบายระดับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจำแนกข้อมูล จัดหมวดหมู่ และสังเคราะห์เป็นประเด็นแนวทางการพัฒนา เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติที่ชัดเจน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่ม 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวม

ด้าน	การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	($\bar{x}$)	S.D.	ระดับ
1	ด้านการกำหนดนโยบาย มาตรฐาน และเป้าหมาย ประกันคุณภาพ	4.55	0.56	มากที่สุด
2	ด้านการสร้างโครงสร้างและกลไกการประกันคุณภาพ	4.46	0.61	มาก
3	ด้านการพัฒนาและดำเนินงานตามแผนการ ประกันคุณภาพ	4.37	0.65	มาก
4	ด้านการติดตาม ประเมินผล สรุป และรายงานการประกันคุณภาพ	4.46	0.60	มาก
5	ด้านการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.51	0.59	มากที่สุด
รวม		4.47	0.60	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่ม 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.60) สะท้อนว่าสถานศึกษามีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพอย่างเป็นระบบและค่อนข้างเข้มแข็ง โดยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ไม่สูงมาก (S.D. = 0.60) แสดงว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีความสอดคล้องกันในระดับหนึ่ง จึงสามารถตีความได้ว่าการดำเนินงานดังกล่าวเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติและรับรู้ร่วมกันในองค์กร เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดนโยบาย มาตรฐาน และเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.56) โดยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ค่อนข้างต่ำสะท้อนว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันสูง แสดงถึงความชัดเจนของนโยบายและการรับรู้ร่วมกันในองค์กร ขณะที่ ด้านการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.59) อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่สูง แสดงถึงความสม่ำเสมอของการดำเนินงานและการรับรู้ที่ใกล้เคียงกัน สำหรับ ด้านการสร้างโครงสร้างและกลไก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.61) และ ด้านการติดตาม ประเมินผล และรายงานผล ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.60) แม้อยู่ในระดับมาก แต่ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงขึ้นเล็กน้อย สะท้อนว่าความคิดเห็นของผู้ตอบมีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากความแตกต่างในการปฏิบัติของแต่ละสถานศึกษา ส่วนด้านการพัฒนาและดำเนินงานตามแผน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.65) และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงที่สุด แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นแตกต่างกันมากกว่าด้านอื่น สะท้อนถึงความไม่สม่ำเสมอในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติในแต่ละโรงเรียน

2. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางที่ 2 สรุปรวมประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ด้าน	ประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์	แนวทางหลักในการพัฒนา
1. การกำหนดนโยบาย มาตรฐาน และเป้าหมาย	การสื่อสารนโยบายและมาตรฐานยังไม่ทั่วถึง ขาดความเข้าใจร่วม และยังไม่เป็นระบบ	พัฒนาระบบการสื่อสารนโยบายและมาตรฐานคุณภาพอย่างเป็นระบบ ครอบคลุม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
2. การสร้างโครงสร้างและกลไกการประกันคุณภาพ	ระบบการสื่อสารภายในและการใช้ข้อมูลยังไม่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนและการนำไปใช้	พัฒนาระบบการสื่อสารภายในและฐานข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสนับสนุน

ด้าน	ประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์	แนวทางหลักในการพัฒนา
		การแลกเปลี่ยนและการใช้ข้อมูลในการพัฒนา
3. การพัฒนาและดำเนินงานตามแผนการประกันคุณภาพ	การวางแผนยังไม่อิงข้อมูล ขาดความเชื่อมโยง และการมีส่วนร่วมยังไม่ทั่วถึง	ใช้กระบวนการบริหารคุณภาพตามวงจร PDCA โดยอิงข้อมูลและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผน
4. การติดตามประเมินผล สรุปและรายงานผล	การติดตามและรายงานผลยังไม่เป็นระบบ ขาดความต่อเนื่อง และการนำผลไปใช้ยังไม่ชัดเจน	พัฒนาระบบการติดตามและรายงานผลโดยใช้ตัวชี้วัดและข้อมูลสารสนเทศ เพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
5. การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	การใช้เทคโนโลยีและแนวปฏิบัติที่ดียังไม่เต็มประสิทธิภาพ และขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

จากตารางที่ 2 พบว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา พบว่า แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล สามารถสรุปได้เป็น 5 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) การพัฒนาระบบการสื่อสารอย่างเป็นระบบ

ควรมีการกำหนดแผนการสื่อสารที่ชัดเจน ใช้ช่องทางที่หลากหลาย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมในนโยบายและมาตรฐานคุณภาพ

2) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหาร

ควรจัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลด้านคุณภาพการศึกษาให้เป็นระบบ สามารถเข้าถึงและนำไปใช้ในการวิเคราะห์ วางแผน และตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การบริหารจัดการโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA)

ควรนำกระบวนการ PDCA มาใช้ในการวางแผน ดำเนินงาน ติดตาม และปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อให้การประกันคุณภาพมีความเป็นระบบและต่อเนื่อง

4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร

ควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน ไปจนถึงการติดตามและประเมินผล

5) การใช้เทคโนโลยีและแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนา

ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการ และนำแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

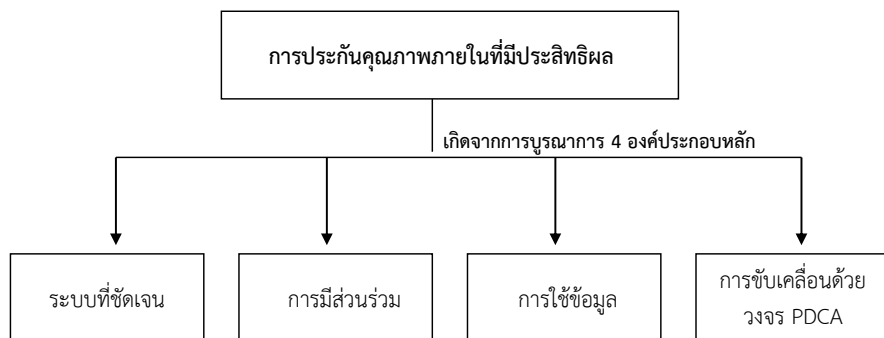
อภิปรายผล

1. ระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในกลุ่ม 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่ม 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าสถานศึกษามีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและค่อนข้างเข้มแข็ง อีกทั้งค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ไม่สูงสะท้อนว่าบุคลากรมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน จึงยืนยันได้ว่าการดำเนินงานเกิดขึ้นจริงและมีการรับรู้ร่วมกันในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติ บุญเลิศ (2562), สุรางค์ จันทวานิช (2559) และแนวคิดของ Sallis (2014) ที่ชี้ว่าระบบที่ชัดเจนและความเข้าใจร่วมกันเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จด้านคุณภาพ เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ด้านนโยบาย มาตรฐาน และเป้าหมาย มีค่าสูงที่สุดและมี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำ สะท้อนความชัดเจนและความเป็นเอกภาพขององค์กร สอดคล้องกับ สพล. (2563) ที่เน้นความสำคัญของการกำหนดทิศทางที่ชัดเจน ขณะที่ ด้านการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับสูงเช่นกัน แสดงถึงการมีวัฒนธรรมการพัฒนา สอดคล้องกับ Deming (1986) และ Sallis (2014) อย่างไรก็ตาม ด้านโครงสร้าง/กลไก และด้านการติดตามประเมินผล แม้อยู่ในระดับมาก แต่มีความแตกต่างในการปฏิบัติ (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงขึ้นเล็กน้อย) สอดคล้องกับ จิราพร เกื้อกุล (2560) และ UNESCO (2017) ที่ชี้ว่าระบบและการติดตามยังเป็นจุดที่ต้องพัฒนา ส่วน ด้านการดำเนินงานตามแผน มีค่าต่ำสุดและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด สะท้อนความไม่สม่ำเสมอในการปฏิบัติ สอดคล้องกับ จิราพร เกื้อกุล (2560), กิตติ บุญเลิศ (2562) และ Fullan (2007) ที่กล่าวถึงช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติ

2. แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในกลุ่ม 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีดังนี้ จากผลการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา พบว่า แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลประกอบด้วย 5 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาระบบการสื่อสาร การใช้ข้อมูลสารสนเทศ การบริหารด้วยวงจร PDCA การมีส่วนร่วมของบุคลากร และการใช้เทคโนโลยีและแนวปฏิบัติที่ดี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องอาศัย “การบริหารเชิงระบบ” ควบคู่กับ “การมีส่วนร่วม” และ “การใช้ข้อมูลเป็นฐาน” ประการแรก แนวทางด้านการพัฒนาระบบการสื่อสารอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรางค์ จันทวานิช (2559) และ กิตติ บุญเลิศ (2562) ที่พบว่าการสื่อสารนโยบายอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจร่วมกันในองค์กร รวมทั้งสอดคล้องกับ OECD (2019) ที่ระบุว่า การสื่อสารเชิงนโยบายที่ชัดเจนและครอบคลุมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ

ของการบริหารจัดการสถานศึกษา ประการที่สอง การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) ที่เน้นการใช้ข้อมูลสารสนเทศเป็นฐานในการตัดสินใจ และสอดคล้องกับ UNESCO (2017) ที่ระบุว่าระบบข้อมูลคุณภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ ประการที่สาม การบริหารจัดการโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) สอดคล้องกับแนวคิดของ Deming (1986) ที่เสนอว่าการพัฒนาคุณภาพต้องดำเนินการอย่างเป็นวงจรต่อเนื่อง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพร เกื้อกุล (2560) ที่พบว่าการใช้ PDCA ช่วยให้การดำเนินงานด้านประกันคุณภาพมีความเป็นระบบและยั่งยืน ประการที่สี่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภางค์ จันทวานิช (2559) ที่ชี้ว่าการมีส่วนร่วมของบุคลากรในทุกขั้นตอนเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จ และสอดคล้องกับ Sallis (2014) ที่เน้นว่าการบริหารคุณภาพที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในองค์กร ประการสุดท้าย การใช้เทคโนโลยีและแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติ บุญเลิศ (2562) ที่ระบุว่าการใช้เทคโนโลยีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และสอดคล้องกับ Fullan (2007) ที่ชี้ว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องอาศัยนวัตกรรมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากแนวปฏิบัติที่ดี

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 แผนภาพกระบวนการการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ

แผนภาพนี้แสดงให้เห็นว่าการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ เกิดจากการบูรณาการ 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1. ระบบที่ชัดเจน (นโยบาย มาตรฐาน เป้าหมาย และโครงสร้าง)
2. การมีส่วนร่วมของบุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
3. การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการตัดสินใจ
4. การขับเคลื่อนด้วยวงจร PDCA

โดยทั้ง 4 องค์ประกอบทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และ PDCA ทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถยกระดับคุณภาพได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในกลุ่ม 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่ม 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.60) แสดงว่าสถานศึกษามีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและค่อนข้างเข้มแข็ง โดยค่าค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ไม่สูงสะท้อนว่าบุคลากรมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน และการดำเนินงานเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1) ด้านนโยบาย มาตรฐาน และเป้าหมาย มีค่าสูงที่สุด และมี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำ แสดงถึงความชัดเจนและความเป็นเอกภาพขององค์กร

2) ด้านการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับสูงเช่นกัน สะท้อนถึงการมีวัฒนธรรมการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ

3) ด้านโครงสร้าง/กลไก และด้านการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับมาก แต่มีความแตกต่างในการปฏิบัติบางส่วน

4) ด้านการดำเนินงานตามแผน มีค่าต่ำสุดและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด สะท้อนถึงความไม่สม่ำเสมอในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

โดยสรุป สถานศึกษามีจุดแข็งด้านนโยบายและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงควรพัฒนาในด้านการนำแผนไปสู่การปฏิบัติให้มีความสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในกลุ่ม 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีดังนี้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา พบว่า แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย 5 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

1) การพัฒนาระบบการสื่อสารอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมในนโยบายและมาตรฐาน

2) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์ วางแผน และตัดสินใจ

3) การบริหารจัดการโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและเป็นระบบ

4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน

5) การใช้เทคโนโลยีและแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป แนวทางทั้งหมดมุ่งเน้นการบริหารจัดการเชิงระบบ การใช้ข้อมูลเป็นฐาน และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้การประกันคุณภาพภายในเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** ควรส่งเสริมการบริหารงานประกันคุณภาพอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การใช้วงจร PDCA การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการดำเนินงาน

2. **ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ** สถานศึกษาสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ โดยปรับปรุงการสื่อสารองค์กร ใช้ข้อมูลในการวางแผนและตัดสินใจ พัฒนาระบบติดตามประเมินผล และส่งเสริม PLC เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** ควรศึกษารูปแบบการบริหารระบบประกันคุณภาพที่มีประสิทธิผล ศึกษาเปรียบเทียบตามบริบทสถานศึกษา และศึกษาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). คู่มือการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2563.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

กิตติ บุญเลิศ. (2562). การบริหารจัดการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิราพร เกื้อกุล. (2560). การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.

วารสารการบริหารการศึกษา, 12(2), 45–60.

บดินทร์ภัทร์ สายบุตร. (2562). การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดเชิงระบบ. วารสารศึกษาศาสตร์, 30(1), 89–102.

ศรัพัญญ์ เชาว์นชัย, และจันทร์ศิลา เพ็ชรรัตน์. (2565). การประกันคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาสถานศึกษา. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศศิธร คงวัน, และนารัตน์ ดวงราษี. (2565). การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้

กระบวนการ CQI. วารสารวิชาการศึกษา, 15(1), 112–125.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (2566). รายงานผลการ

- ดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพภายนอก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สุภาศักดิ์ จันทวานิช. (2559). แนวคิดและการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสกสรรค์ แก้วบุปผา. (2566). รูปแบบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา. วารสารการบริหารการศึกษา, 18(1), 33–48.
- Ackoff, R. L. (1999). Re-creating the corporation: A design of organizations for the 21st century. Oxford University Press.
- Bessant, J., & Caffyn, S. (1997). High-involvement innovation through continuous improvement. International Journal of Technology Management, 14(1), 7–28. <https://doi.org/10.1504/IJTM.1997.001704>
- Bertalanffy, L. von. (1968). General system theory: Foundations, development, applications. George Braziller.
- Bryson, J. M. (2004). What to do when stakeholders matter: Stakeholder identification and analysis techniques. Public Management Review, 6(1), 21–53. <https://doi.org/10.1080/14719030410001675722>
- Cheng, Y. C. (2003). Quality assurance in education: Internal, interface, and future. Quality Assurance in Education, 11(4), 202–213. <https://doi.org/10.1108/09684880310501386>
- Checkland, P. (1999). Systems thinking, systems practice. Wiley.
- Deming, W. E. (1986). Out of the crisis. MIT Press.
- Donaldson, T., & Preston, L. E. (1995). The stakeholder theory of the corporation: Concepts, evidence, and implications. Academy of Management Review, 20(1), 65–91. <https://doi.org/10.5465/amr.1995.9503271992>
- Freeman, R. E. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. Pitman.

- Goetsch, D. L., & Davis, S. B. (2016). Quality management for organizational excellence: Introduction to total quality (8th ed.). Pearson.
- Harvey, L., & Green, D. (1993). Defining quality. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 18(1), 9–34.
<https://doi.org/10.1080/0260293930180102>
- Juran, J. M. (1992). *Juran on quality by design: The new steps for planning quality into goods and services*. Free Press.
- Moen, R., & Norman, C. (2010). Circling back: Clearing up myths about the Deming cycle. *Quality Progress*, 43(11), 22–28.
- OECD. (2019). *Education policy outlook 2019: Working together to help students achieve their potential*. <https://doi.org/10.1787/2b8ad56e-en>
- Oakland, J. S. (2014). *Total quality management and operational excellence: Text with cases* (4th ed.). Routledge.
- Office of the National Education Commission. (1999). National Education Act B.E. 2542 (1999) and amendments.
- Sallis, E. (2014). *Total quality management in education* (3rd ed.). Routledge.
- Shewhart, W. A. (1939). *Statistical method from the viewpoint of quality control*. Dover Publications.
- UNESCO. (2017). *Education for sustainable development goals: Learning objectives*. UNESCO Publishing.